Agul

Agul (*Ağul ç'al*) és una llengua caucàsica parlada pels aguls, que viuen al sud-est del Daguestan, una república autònoma de la Federació Russa. Segons el cens de 2002 tenia 28.300 parlants a Daguestan i 32 més a l'Azerbaidjan. S'escriu en alfabet ciríl·lic. No té estatut d'oficialitat i com a llengua literària s'empra el lesguià.

Agul	
агъул чӀал / Ağul ç'al	
Tipus	llengua, llengua viva i llengua definitivament amenaçada
Parlants	
28.300 (2002)[1] principalment a Caucas	
Parlants nadius	29.300 (2010)
Parlat a	Rússia, Azerbaidjan
Oficial a	Daguestan
Autòcton de	Daguestan i Territori de Stàvropol
Classificació lingüística	
Llengües caucàsiques Llengües nord-caucasianes Llengües caucàsiques del nord-est Llengües lesguianes Samurià Samurià oriental Lesguià-Agul-Tabassaran	
Característiques	
Sistema d'escriptura	alfabet ciríl·lic
Institució de normalització	Institut i͡azyka, literatury i iskusstva im. G. T͡Sadasy (en)
Nivell de vulnerabilitat	3 en perill
Codis	
ISO 639-3	agx (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=agx)
Glottolog	aghu1253 (http://glottolog.org/resource/languoid/id/aghu1253)
Ethnologue.com	agx (http://www.ethnologue.com/language/agx)
UNESCO	1035 (http://www.unesco.org/languages-atlas/en/atlasmap/language-id-1035.html)
IETF	agx
Endangeredlanguages.com	921 (http://www.endangeredlanguages.com/lang/921)

Contingut

- Fonologia
  - Consonants
- Gramàtica
- Alfabet
- Referències
- Bibliografia
- Enllaços externs

Fonologia

L'agul contrata per tenir consonants epiglotals.[2] De la mateixa manera que moltes llengües caucàsiques del nord-est fa distinció entre consonants tenses amb longitud concomitant i consonants febles. Les consonants tenses es caracteritzen per la intensitat (tensió) de l'articulació, la qual cosa provoca un allargament de la consonant, que és la raó per la qual tradicionalment es transcriu amb longitud diacrítica. La geminació de la consonant per si mateixa no crea la tensió, encara que morfològicament les consonants tenses sovint deriven d'ajuntar dues consonants febles.

Consonants

Fonemes consonàntics de l'agul[3]

		Labial		Dental		Alveolar				Palatal	Velar		Uvular		Epi-glotal	Glotal
						plana		lab.								
		lenis	fortis	lenis	fortis	lenis	fortis	lenis	fortis		lenis	fortis	lenis	fortis		
Nasal		m		n												
Oclusiva	sonora	b		d							ɡ					
	Sorda	p	pː	t	tː						k	kː	q	qː		ʔ
	ejectiva	pʼ		tʼ							kʼ		qʼ			
Africada	sonora					d͡ʒ		d͡ʒʷ								
	sorda			t͡s	t͡sː	t͡ʃ	t͡ʃː	t͡ʃʷ	t͡ʃːʷ							
	ejectiva			t͡sʼ		t͡ʃʼ		t͡ʃʷʼ								
Fricativa	sorda	f	fː	s	sː	ʃ	ʃː	ʃʷ	ʃːʷ		x	xː	χ	χː	ʜ	
	sonora	v		z		ʒ		ʒʷ					ʁ		ʢ	ɦ
Vibrant						r										
Aproximant				l						j						

- L'oclusiva glotal sorda transcrita aquí és anomenada més ambiguament com a "laríngia glotàlica" per la font.
- La font també anomena a les consonants epiglotals ″faríngies″ indiscriminadament a totes les taules, també quan inclou una oclusiva i per tant no és una veritable faringal.

Gramàtica

Hi ha quatre casos bàsics: absolutiu, ergatiu, genitiu i datiu, així com una sèrie de casos d'ubicació. Tots els casos llevat de l'absolutiu (que no està marcat) i l'ergatiu prenen el sufix ergatiu abans que el seu propi sufix. Els pronoms personals són:

	Singular (Agul)	Plural (Agul)	Singular (Tokip)	Plural (Tokip)
1	zun	čin (ex), xin (in)	či (ex), xi (in)	či, xi
2	wun	čun	čun	ču

Alfabet

А а	Б б	В в	Г г	Гъ гъ	Гь гь	ГъI гъI	ГI гI
Д д	Дж дж	Е е	Ё ё	Ж ж	З з	И и	Й й
К к	Кк кк	Къ къ	Кь кь	КI кI	Л л	М м	Н н
О о	П п	Пп пп	ПI пI	Р р	С с	Т т	Тт тт
ТI тI	У у	Уь уь	Ф ф	Х х	Хъ хъ	Хь хь	ХI хI
Ц ц	ЦI цI	Ч ч	Чч чч	ЧI чI	Ш ш	Щ щ	ъ
I	ы	ь	Э э	Ю ю	Я я		

Referències

1. Ethnologue: Aghul (http://www.ethnologue.com/show_language.asp?code=agx)
2. Ladefoged & Maddieson (1996:167–168)
3. Sistemes consonàntics a les llengües caucàsiques del nord-est a TITUS DIDACTICA (http://titus.fkidg1.uni-frankfurt.de/didact/caucasus/nekklaut.htm#XFN9)

Bibliografia

- Haspelmath, Martin. 1993. *A grammar of Lezgian*. (Mouton grammar library; 9). Berlin & New York: Mouton de Gruyter. – ISBN 3-11-013735-6
- LADEFOGED, Peter; MADDIESON, Ian. *The Sounds of the World's Languages*. Oxford: Blackwell, 1996. ISBN 0-631-19815-6.
- Talibov, Bukar B. and Magomed M. Gadžiev. 1966. *Lezginsko-russkij slovar'*. Moskva: Izd. Sovetskaja Ėnciklopedija.

Enllaços externs

- Agul a Rosetta Project (http://www.rosettaproject.org/archive/agx)

Prova **Wikipedia en agul**

- Languages of the World report (http://languageserver.uni-graz.at/ls/lang?id=3072)
- Laboratori fonètic UCLA per a Agul (http://www.phonetics.ucla.edu/appendix/languages/agul/agul.html)
- Llista de paraules agul al laboratori de fonètica de l'UCLA (http://archive.phonetics.ucla.edu/Language/AGX/agx.html)

a Wikimedia Incubator.

Obtingut de «https://ca.wikipedia.org/w/index.php?title=Agul&oldid=23240570»

La pàgina va ser modificada per darrera vegada el 19 abr 2020 a les 13:48.

El text està disponible sota la Llicència de Creative Commons Reconeixement i Compartir-Igual; es poden aplicar termes addicionals. Vegeu les Condicions d'ús.
Wikipedia® (Viquipèdia™) és una marca registrada de Wikimedia Foundation, Inc.